

## نظام راهبری شرکتی پایدار و موضوعات کلیدی حسابرسی

مصطفی احمدی<sup>۱\*</sup>

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۴۰۳/۰۹/۰۵

### چکیده

اطلاعات مالی حسابرسی شده، ابزاری برای کاهش مخاطره سرمایه گذاریها و بهبود کیفیت تصمیم گیری درون سازمانی و برون سازمانی است. فرض اولیه سازوکارهای حاکمیت شرکتی و فرایند حسابرسی که یکی از اجزای بسیار مهم بخش برون سازمانی آن تلقی می شود، این است که هدف واحد تجاری، حفظ منافع سهامداران است. در این پژوهش تاثیر نظام راهبری شرکتی پایدار و موضوعات کلیدی حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره ۱۴۰۱-۱۳۹۷ مورد بررسی قرار گرفت. این پژوهش از لحاظ طبقه بندی بر حسب هدف، پژوهشی کاربردی است و از لحاظ طبقه بندی بر مبنای روش، تحقیق توصیفی محسوب می شود و از میان تحقیقات توصیفی، از نوع همبستگی است. نمونه آماری تحقیق به روش حذفی سیستماتیک تعداد ۱۲۰ شرکت انتخاب شد. نتایج آزمون فرضیه های تحقیق نشان داد که نظام راهبری شرکتی پایدار بر انتخاب حسابرسان جدید تاثیر دارد. همچنین نظام راهبری شرکتی پایدار بر گزارش حسابرسی تاثیر دارد.

### واژگان کلیدی

نظام راهبری شرکتی پایدار، انتخاب حسابرسان جدید، گزارش حسابرسی.

۱. کارشناسی ارشد حسابداری، دانشکده علوم انسانی، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران. (نویسنده مسئول):

(mostafaahmadi543@yahoo.com)

## ۱-مقدمه

گزارش حسابرس خروجی نهایی کل فرآیند حسابرسی است. به طور خلاصه صورت های مالی حسابرسی شده، مسئولیت های مدیریت و حسابرس، فرآیند حسابرسی را شرح می دهد و با نظر حسابرس پایان می یابد. با این حال، با وجود اهمیت آن، معمولاً بسیار مختصر و استاندارد است. بر این اساس، برخی از نویسندگان گزارش حسابرسی را به دلیل ماهیت بیش از حد استاندارد بودن آن و غیر اطلاعاتی بودن آن مورد انتقاد قرار می دهند (بدارد<sup>۱</sup> و همکاران، ۲۰۱۹). برخی دیگر اظهار می دارند که در اکثر کشورها، نظرات حسابرسان عمدتاً با یکدیگر سازگار بوده و به اطلاعات خاص شرکت مربوط نمی شود (گوتیرز<sup>۲</sup> و همکاران، ۲۰۱۸). به طور مداوم، بسیاری از ذینفعان، اثربخشی گزارش حسابرس را به دلیل فقدان اطلاعات خاص شرکت در گزارش حسابرسی زیر سوال برده اند (بدارد و همکاران، ۲۰۱۹). در پاسخ به این انتقاد، تنظیم کنندگان استانداردها قبلاً یک مدل توسعه یافته از گزارش دهی حسابرسی را پیاده سازی کرده اند یا در حال اجرا هستند (هامفری<sup>۳</sup> و همکاران، ۲۰۰۹). شورای اروپا با تمرکز بر سناریوی اروپایی، اصلاحات بازار حسابرسی را تصویب کرد (قوانین اتحادیه اروپا شماره ۲۰۱۴/۵۳۷ پارلمان اروپا و شورای اتحادیه اروپا، ۲۰۱۴). همزمان، هیئت استانداردهای بین المللی حسابرسی بخش موارد کلیدی بندهای حسابرسی را در گزارش حسابرسی ایجاد کرد و هدف آن ارائه اطلاعات بیشتر در مورد فرآیند حسابرسی و صورت های مالی همراه به ذینفعان بود. به طور خاص، هیئت استانداردهای بین المللی حسابرسی استاندارد جدیدی (استاندارد شماره ۷۰۱) در ارتباط با بندهای حسابرسی در گزارش حسابرس مستقل صادر کرد که تعریفی ساده و موثر ارائه می دهد: موارد کلیدی بندهای حسابرسی مواردی هستند که در قضاوت حرفه ای حسابرس در حسابرسی صورتهای مالی بیشترین اهمیت را داشته و گزیده ای از موضوعاتی هستند که با افرادی که مسئولیت حکمرانی را بر عهده دارند در میان گذاشته می شوند (فرا و همکاران، ۲۰۲۱).

اطلاعات مالی حسابرسی شده، ابزاری برای کاهش مخاطره سرمایه گذاریها و بهبود کیفیت تصمیم گیری درون سازمانی و برون سازمانی است. فرض اولیه سازوکارهای حاکمیت شرکتی و فرایند حسابرسی که یکی از اجزای بسیار مهم بخش برون سازمانی آن تلقی می شود، این است که هدف واحد تجاری، حفظ منافع سهامداران است. حسابرسی جزء جدایی ناپذیری از فرایند گزارشگری مالی است که با اعتباربخشی به اطلاعات ارائه شده، تأثیر شایان توجهی در قضاوت و تصمیم گیری آگاهانه استفاده کنندگان دارد. محتوای گزارشهای حسابرسی بر قیمت سهام شرکتها تأثیر می گذارد و بازارهای سرمایه نسبت به انتشار گزارش حسابرسی واکنش نشان میدهند؛ اما نکته اساسی برای حسابرسان این است که به عنوان نمایندگان بازار، چگونه میتوانند از وجود حاکمیت شرکتی در جهت اجرای اثربخشر وظایفی چون اعتباردهی، سود ببرند. همانطور که قوت حاکمیت شرکتی بر کیفیت گزارشگری مالی مؤثر است، به نظر میرسد که این امر به طور بالقوه بر تصمیم ها و قضاوت های حسابرسان در مراحل مختلف کار حسابرسی نیز اثرگذار است (فرا<sup>۴</sup> و همکاران، ۲۰۲۱).

در مطالعات پیشین که نقش اصلی سیستم های نظام راهبری شرکتی را تجزیه و تحلیل می کند، مقالات اخیر نشان می دهد که چگونه می توان سیستم های نظام راهبری شرکتی را برای پایداری کسب و کار حیاتی در نظر گرفت. محققان تأکید می کنند که کیفیت نظام راهبری شرکتی به شدت به پایداری شرکت بستگی دارد که هدف آن دستیابی به پایداری در تمام اقدامات

<sup>1</sup> Be'dard<sup>2</sup> Gutierrez<sup>3</sup> Humphrey<sup>4</sup> Fera

شرکتی است (هان و شرمسر<sup>۱</sup>، ۲۰۰۶؛ مودیانسلاژ<sup>۲</sup>، ۲۰۱۸؛ شریپ و ریبریو<sup>۳</sup>، ۲۰۱۹). نظام راهبری شرکتی پایدار ممکن است بر عملکردهای داخلی و خارجی شرکت تأثیر بگذارد، مانند حسابرسی که در سال های اخیر به شدت مورد انتقاد قرار گرفته است. بسیاری از تنظیم کنندگان استانداردهای حسابرسی با ایجاد امکان توسعه سیستم های نظام راهبری شرکتی قابل اعتماد و پایدار، کدهای خودتنظیمی را اتخاذ کردند که ویژگی های اصلی و ویژگی های ایده آل یک مدل حاکمیتی مناسب را که بر نقش و ساختار هیئت مدیره و همچنین بر نقش عملکرد کمیته های داخلی و ساختار هیئت مدیره متمرکز است، تعریف می کنند. (توکر<sup>۴</sup> و همکاران، ۲۰۰۸). در واقع، ادبیات قبلی نشان می دهد که کیفیت بالاتر و سیستم نظام راهبری شرکتی پایدار، درجه شفافیت بازار را افزایش می دهد و حفاظت بهتری را برای کل مجموعه سهامداران تضمین می کند (فریرا و موریس<sup>۵</sup>، ۲۰۲۰). با تکیه بر تأثیر مفید مربوط به اتخاذ یک سیستم نظام راهبری شرکتی پایدار، بسیاری از مطالعات هم تعامل بین حسابرسی و مشتری را نشان می دهند (بامبر و ایر<sup>۶</sup>، ۲۰۰۷؛ هلمن<sup>۷</sup>، ۲۰۱۱) و هم تأثیر کیفیت نظام راهبری شرکتی بر فرآیند حسابرسی (کوهن<sup>۸</sup> و همکاران، ۲۰۰۲؛ شارما<sup>۹</sup> و همکاران، ۲۰۰۸). در واقع، ویژگی های نظام راهبری شرکتی خاص بر عملکرد حسابرسی تأثیر می گذارد و نقش کلیدی در تعیین نظر حسابرسی ایفا می کند. علاوه بر این، با تمرکز بر الزامات استانداردهای جدید گزارش حسابرسی، شواهد اولیه در مورد رابطه بین ساختار نظام راهبری شرکتی داخلی و گزارش حسابرسی وجود دارد.

## ۲- مبانی نظری، پیشینه پژوهش و توسعه فرضیه ها

نظام راهبری شرکتی پایدار را می توان به عنوان تعهد یک شرکت به یک مدل کسب و کار مسوولانه بیان کرد که هدف آن تضمین توسعه پایدار بوده که به شدت به سلامت کره زمین، رفاه اجتماعی مردم و امور اقتصادی توجه دارد. در حالی که تحقیقات قبلی عمدتاً اثربخشی هیات مدیره را از نظر عملکرد مالی بررسی کرده است، اصول پایداری تأکید دارد که نظام راهبری شرکتی باید تمام ابعاد عملکرد شرکتی، از جمله ابعاد غیرمالی، مانند عملکرد اجتماعی و زیست محیطی را در نظر بگیرد. امروزه مسوولیت اجتماعی و توسعه پایدار توجه زیادی را از همه بخش های جامعه به خود جلب کرده است و اجرای فعال مسوولیت اجتماعی به گزینه ای اجتناب ناپذیر برای شرکت های خواهان توسعه پایدار تبدیل شده است (فرا و اریکسون، ۲۰۲۲). در سال های اخیر، مطالعات در مورد نظام راهبری شرکتی و پایداری به طور قابل توجهی افزایش یافته است. جنبه های اصلی تلاقی این زمینه ها، به ویژه با توجه به نقش مدیریت ریسک مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. عملکرد پایداری شرکت با وجود نوع خاصی از هدف پایداری، یعنی اهداف کمی هدایت می شود. همان طور که سایر محققان نظریه پردازی کرده اند، اهداف کمی مستلزم پاسخگویی و شفافیت بالاتر است، بنابراین به ذی نفعان اجازه می دهد رفتار افراد را نظارت و ارزیابی کنند. همین امر در مورد اهداف مرتبط با پایداری نیز رخ می دهد. اهداف کمی مرتبط با پایداری بر اساس معیارهای عملکرد قابل محاسبه می تواند انگیزه مدیران عامل را برای انجام وظایف خود در رابطه

<sup>1</sup> Hahn, T. and Scheermesser

<sup>2</sup> Mudiyansele

<sup>3</sup> Schrippe, P. and Ribeiro

<sup>4</sup> Tukker

<sup>5</sup> Ferreira, C. and Morais

<sup>6</sup> Bamber, E.M. and Iyer

<sup>7</sup> Hellman

<sup>8</sup> Cohen

<sup>9</sup> Sharma

با جنبه‌های اجتماعی و زیست‌محیطی افزایش دهد و در نتیجه می‌تواند منجر به عملکرد پایداری شرکتی بالاتر شود (گیمه<sup>۱</sup> و همکاران، ۲۰۲۱).

از طرفی اولین رویکرد در مطالعه موضوعات کلیدی گزارش حسابرسی، رویکرد بازار سرمایه است. این بخش از پژوهش مربوط بودن موضوعات کلیدی گزارش حسابرسی در اظهار نظر حسابرسان از طریق تحلیل واکنش مستقیم یا غیرمستقیم بازار سرمایه به اظهار نظر حسابرسان را مورد مطالعه قرار می‌دهد. پژوهشگرانی همچون بال و همکاران (۱۹۶۸)، برنارد و توماس (۱۹۸۶)، نیکولاس و والن (۲۰۰۴) و جگادیش و لیونات (۲۰۰۴) وجود همبستگی بین اطلاعات سود حسابداری و تغییرات قیمت سهام را تایید نموده‌اند. با این وجود همانگونه که لو (۱۹۸۹) نشان داد، سود تنها بخشی از تغییرات در بازده را در تاریخ اعلام سود توضیح می‌دهد. از این رو، پژوهشگرانی همچون او و پنمن (۱۹۹۶)، لیوانت و زاروین (۱۹۹۰) و اسلوان (۱۹۹۶) درصدد برآمدند تا با افزودن مدل‌هایی با سایر اطلاعات مالی و غیر مالی، اثر آن اطلاعات را بر تغییرات بازده و یا قیمت سهام بررسی نمایند. در این میان، گزارش‌های حسابرسی می‌تواند به عنوان یک منبع اطلاعات، منجر به تغییر در شاخص‌های بازار شود. منون و ویلیامز (۲۰۱۱) به بررسی واکنش سرمایه گذاران به انتشار گزارش حسابرسی تداوم فعالیت پرداختند. نتایج آنها نشان داد که گزارش تداوم فعالیت حاوی اطلاعات جدید برای سرمایه گذار است و از این رو منجر به واکنش وی می‌شود. هسی و همکاران (۲۰۱۱) تأثیر نوع گزارش حسابرسان بر رفتار قیمت سهم شرکت‌ها را در کشور تایوان مورد بررسی قرار دادند. نتایج آنها نشان داد که در تاریخ‌های نزدیک به انتشار گزارش حسابرسی غیر مقبول برای سرمایه گذاران بازده منفی ایجاد می‌گردد. بنابراین، آنها نتیجه گرفتند که نوع گزارش حسابرسی بر رفتار قیمت سهام تأثیر دارد و به سرمایه گذاران توصیه کردند که از خرید سهم با بازده منفی خودداری کنند زیرا گزارش حسابرسی آن غیر مقبول است (مرادی، ۱۳۹۹).

### ۳- فرضیه های پژوهش

۱. نظام راهبری شرکتی پایدار بر انتخاب حسابرسان جدید تأثیر دارد.

۲. نظام راهبری شرکتی پایدار بر گزارش حسابرسانی تأثیر دارد.

### ۴- روش شناسی پژوهش

این پژوهش از لحاظ طبقه بندی بر حسب هدف، پژوهشی کاربردی بوده و از نظر طبقه بندی بر مبنای روش، تحقیق توصیفی محسوب شده و از میان پژوهشهای توصیفی، از نوع همبستگی است، چون رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته را بررسی میکند. همچنین با توجه به عدم امکان کنترل کلیه متغیرهای نامربوط و استفاده از اطلاعات تاریخی برای آزمون فرضیه ها، میتوان این تحقیق را از لحاظ شیوه گردآوری داده ها در زمره تحقیقات شبه تجربی- پس رویدادی قرار داد. در این گونه طرحها، داده ها از محیطی که به گونه طبیعی وجود داشته یا از واقعه ای که بدون دخالت مستقیم محقق رخ داده، فراهم میگردد. در این پژوهش جهت آزمون فرضیه های تحقیق از گزارشات مالی طبقه بندی شده و حسابرسانی شده شرکت‌های تولیدی فعال پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در طی سال‌های ۱۳۹۷-۱۴۰۱ استفاده میگردد.

همچنین جهت انتخاب نمونه طبق روش سیستماتیک (غربالگری)؛ محدودیت‌های زیر بر روی شرکت‌های جامعه آماری اعمال گردید:

<sup>1</sup> Gyimah

- شرکت‌هایی که قبل از سال ۱۳۹۷ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده و تا پایان سال ۱۴۰۱ از فهرست شرکت‌های بورسی حذف نشده‌اند.
- شرکت‌های سرمایه‌گذاری و واسطه‌گری مالی نیستند (شرکت‌های سرمایه‌گذاری، به علت تفاوت ماهیت فعالیت با بقیه شرکت‌ها، در جامعه آماری منظور نشدند).
- شرکت‌هایی که اطلاعات آن را در دسترس باشد.
- پایان سال مالی آن‌ها اسفند ماه باشد.
- در انتها پس از حذف شرکت‌هایی که شرایط ذکر شده را نداشتند، تعداد نمونه ی پژوهش به ۱۲۰ شرکت رسید.

## ۵- مدل‌های رگرسیونی و متغیرهای پژوهش

مدل آماری این پژوهش برگرفته از تحقیق فرا و همکاران (۲۰۲۲) شرح زیر می‌باشد:

مدل رگرسیون فرضیه اول:

$$\text{TERMINATED} = a_0 + a_1 \text{CG Score} + a_2 \text{Sizet} + a_3 \text{ROA} + a_4 \text{LEVt} + a_5 \text{TobinsQi} + a_6 \text{Intangibility} + a_7 \text{CURR} + a_8 \text{BIG} + \epsilon$$

مدل رگرسیون فرضیه دوم:

$$\text{KAM} = a_0 + a_1 \text{CG Score} + a_2 \text{Sizet} + a_3 \text{ROA} + a_4 \text{LEVt} + a_5 \text{TobinsQi} + a_6 \text{Intangibility} + a_7 \text{CURR} + a_8 \text{BIG} + \epsilon$$

**TERMINATED:** انتخاب حسابرسان جدید

**CG Score:** نظام راهبری شرکتی پایدار

**KAM:** گزارش حسابرسی

**Size:** اندازه شرکت

**TobinsQi:** ارزش شرکت

**LEV:** اهرم مالی

**Intangibility:** دارایی نامشهود

**BIG:** کیفیت حسابرسی

**CURR:** دارایی جاری

**ROA:** بازده دارایی‌ها

## ۶- یافته‌های پژوهش

در اولین گام جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها، محقق باید توصیف دقیقی از متغیرهای پژوهش داشته باشد. توصیف داده‌ها قبل از برآورد مدل، اطلاعات مهم و ارزشمندی در اختیار او قرار می‌دهد. آگاهی از شاخص‌های مرکزی، پراکندگی و توزیعی متغیرها، منجر می‌شود تا محقق در ادامه پژوهش خود با آگاهی بیشتری به تحلیل متغیرها بپردازد. در جدول (۱) توصیف آماری متغیرها به همراه میانگین، میانه، انحراف معیار، بیشینه، کمینه، چولگی، کشیدگی قابل مشاهده است.

جدول ۱- آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

| شاخص                     | میانگین  | میانه    | انحراف معیار | ضریب چولگی | ضریب کشیدگی |
|--------------------------|----------|----------|--------------|------------|-------------|
| گزارش حسابرسی            | 1.731667 | 1.000000 | 1.139515     | 1.527506   | 4.155365    |
| نظام راهبری شرکتی پایدار | 1.070000 | 1.000000 | 0.905428     | 0.631789   | 3.117593    |
| اندازه شرکت              | 15.42117 | 15.20500 | 1.550306     | 0.566282   | 3.637567    |
| ارزش شرکت                | 0.513467 | 0.510000 | 0.212790     | 0.220570   | 2.719261    |
| اهرم مالی                | 0.505833 | 0.500000 | 0.216066     | 0.350237   | 3.058779    |
| دارایی نامشهود           | 0.093117 | 0.070000 | 0.080645     | 1.270616   | 4.490968    |
| دارایی جاری              | 0.670050 | 0.680000 | 0.197094     | -۰,۵۰۸۸۵۲  | 2.618122    |
| بازده دارایی ها          | 0.189200 | 0.160000 | 0.176497     | 0.424741   | 3.198754    |

## ۶-۱-آزمون مانایی متغیرها

نتایج حاصل از این آزمون که در جدول (۲) نمایش داده شده است. بر اساس آزمون ریشه واحد از نوع آزمون لوین، لین و چو، چنان چه معناداری آماره آزمون کم تر از ۰/۰۵ باشد متغیرهای پژوهش ایستا می باشند. با توجه به نتایج آزمون لوین، لی، چو تمامی متغیرها در سطح متغیر ایستا بوده و نیازی به انجام آزمون هم انباشتگی (هم جمعی) نمی باشد

جدول ۲-نتایج آزمون لوین، لی، چو جهت بررسی مانایی متغیرها

| نتیجه آزمون                  | در سطح متغیر |                           | متغیر                    |
|------------------------------|--------------|---------------------------|--------------------------|
|                              | p-value      | آماره $X^2$ لوین، لین، چو |                          |
| ایستا در سطح متغیر ( $I_0$ ) | ۰,۰۰۰۰       | -۱۰.۷۹۷۸                  | انتخاب حسابرس جدید       |
| ایستا در سطح متغیر ( $I_0$ ) | ۰,۰۰۰۰       | -۱۲.۵۷۷۶                  | گزارش حسابرسی            |
| ایستا در سطح متغیر ( $I_0$ ) | ۰,۰۰۰۰       | -۲۲۵.۷۹۰                  | نظام راهبری شرکتی پایدار |
| ایستا در سطح متغیر ( $I_0$ ) | ۰,۰۰۰۰       | -۱۲.۹۸۹۸                  | اندازه شرکت              |
| ایستا در سطح متغیر ( $I_0$ ) | ۰,۰۰۰۰       | -۲۶.۴۶۰۶                  | ارزش شرکت                |
| ایستا در سطح متغیر ( $I_0$ ) | ۰,۰۰۰۰       | -۲۴.۹۲۰۱                  | اهرم مالی                |
| ایستا در سطح متغیر ( $I_0$ ) | ۰,۰۰۰۰       | -۲۰.۳۷۶۲                  | دارایی نامشهود           |
| ایستا در سطح متغیر ( $I_0$ ) | ۰,۰۰۰۰       | -۱۱.۳۰۲۰                  | کیفیت حسابرسی            |
| ایستا در سطح متغیر ( $I_0$ ) | ۰,۰۰۰۰       | -۹.۷۱۲۶۵                  | دارایی جاری              |
| ایستا در سطح متغیر ( $I_0$ ) | ۰,۰۰۰۰       | -۱۱.۱۶۰۴                  | بازده دارایی ها          |

## ۶-۲- نتایج برآورد مدل اول تحقیق از روش حداقل مربعات تعمیم یافته تخمینی

جدول ۳- نتایج برآورد مدل اول تحقیق

| متغیر                        | نماد               | ضرایب           | انحراف معیار | آماره t   | سطح معناداری |
|------------------------------|--------------------|-----------------|--------------|-----------|--------------|
| نظام راهبری شرکتی پایدار     | CG                 | -0.295109       | 0.095924     | -3.07649  | 0.0000       |
| اندازه شرکت                  | SIZE               | 0.135658        | 0.053072     | 2.55611   | 0.0011       |
| ارزش شرکت                    | TOBINSQI           | -0.590187       | 0.383893     | -1.537373 | 0.1247       |
| اهرم مالی                    | LEV                | 0.529538        | 0.387887     | 1.365185  | 0.1727       |
| دارایی نامشهود               | INTANGIBILITY      | -0.028640       | 0.266901     | -0.107306 | 0.9146       |
| کیفیت حسابرسی                | BIG                | -0.114516       | 0.044686     | -2.562682 | 0.0000       |
| دارایی جاری                  | CURR               | -0.027477       | 0.116551     | -0.235754 | 0.8137       |
| بازده دارایی ها              | ROA                | -0.115014       | 0.139165     | -0.826459 | 0.4089       |
| مقدار ثابت                   | C                  | 0.524409        | 0.141111     | 3.716277  | 0.0002       |
| آماره دوربین واتسن           | Durbin-Watson stat | ۲,۰۸۰۴۸۵        |              |           |              |
| ضریب تعیین                   | R-squared          | 0.446962        |              |           |              |
| ضریب تعیین تعدیل شده         | Adjusted R-squared | 0.416481        |              |           |              |
| آماره F فیشر (سطح معنی داری) |                    | (۰,۰۰۰)۱۸,۸۵۸۲۵ |              |           |              |

یکی از فرضیاتی که در رگرسیون مدنظر قرار می گیرد، استقلال خطاها (تفاوت بین مقادیر واقعی و مقادیر پیش بینی توسط مدل رگرسیون) از یکدیگر است. در صورتی که فرضیه استقلال خطاها رد شود و خطاها با یکدیگر همبستگی داشته باشند، امکان استفاده از رگرسیون وجود ندارد. به منظور استقلال خطاها از یکدیگر از آماره دوربین-واتسون استفاده می شود که چنانچه مقدار آن در بازه ۲/۵ تا ۱/۵ قرار گیرد عدم همبستگی بین خطاها پذیرفته می شود و در غیر این صورت همبستگی بین خطاها وجود دارد. با توجه به مقادیر بدست آمده در جدول بالا، چون میزان دوربین واتسون ۲,۰۸ می باشد، در نتیجه عدم همبستگی بین خطاها پذیرفته می شود. همچنین با توجه به ضریب تعیین مدل برازش شده می توان ادعا نمود، ۴۴ درصد از تغییرات در متغیر وابسته مدل، توسط متغیرهای مستقل توضیح داده می شود. همچنین مقدار آماره F مدل رگرسیونی برابر با ۱۸,۸۵۸۲۵ در سطح معناداری صفر می باشد که نشان می دهد معناداری کل مدل برازش شده تایید می گردد.

## ۶-۳- نتایج حاصل از فرضیه اول تحقیق

فرضیه: نظام راهبری شرکتی پایدار بر انتخاب حسابرس جدید تاثیر دارد.

با توجه به نتایج حاصل از جدول (۴) و سطح معنی داری محاسبه شده می توان بیان داشت:

سطح معنی داری متغیر نظام راهبری شرکتی پایدار کوچکتر از سطح خطاست ( $\text{prob} < 0.05$ )، بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد ضریب و آماره t مربوط به این متغیر نشان دهنده این است نظام راهبری شرکتی پایدار بر انتخاب حسابرس

جدید تاثیر معناداری دارد. در خصوص ضریب که برابر ۰,۲۹- گردید می توان بیان داشت به ازای هر واحد افزایش در پایداری حاکمیت شرکتی؛ انتخاب حسابرسان جدید ۰,۲۹ واحد کاهش می یابد. از نظر علایم پارامترهای برآوردی، علامت متغیر منفی می باشد، لذا افزایش (کاهش) نظام راهبری شرکتی پایداری سبب کاهش (افزایش) انتخاب حسابرسان جدید در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می گردد.

سایر نتایج نشان داد:

سطح معنی داری متغیر اندازه شرکت کوچکتر از سطح خطاست ( $prob < 0.05$ )، بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد ضریب و آماره  $t$  مربوط به این متغیر نشان دهنده این است اندازه شرکت بر انتخاب حسابرسان جدید تاثیر معناداری دارد. در خصوص ضریب که برابر ۰,۱۳ گردید می توان بیان داشت به ازای هر واحد افزایش در اندازه شرکت؛ انتخاب حسابرسان جدید ۰,۱۳ واحد افزایش می یابد. از نظر علایم پارامترهای برآوردی، علامت متغیر مثبت می باشد، لذا افزایش (کاهش) اندازه شرکت سبب افزایش (کاهش) انتخاب حسابرسان جدید در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می گردد.

سطح معنی داری متغیر کیفیت حسابرسان کوچکتر از سطح خطاست ( $prob < 0.05$ )، بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد ضریب و آماره  $t$  مربوط به این متغیر نشان دهنده این است کیفیت حسابرسان بر انتخاب حسابرسان جدید تاثیر معناداری دارد. در خصوص ضریب که برابر ۰,۱۱- گردید می توان بیان داشت به ازای هر واحد افزایش در کیفیت حسابرسان؛ انتخاب حسابرسان جدید ۰,۱۱ واحد کاهش می یابد. از نظر علایم پارامترهای برآوردی، علامت متغیر منفی می باشد، لذا افزایش (کاهش) کیفیت حسابرسان سبب کاهش (افزایش) انتخاب حسابرسان جدید در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می گردد.

سطح معنی داری متغیرهای ارزش شرکت، اهرم مالی، دارایی نامشهود، دارایی جاری و بازده دارایی ها بزرگتر از سطح خطاست ( $prob < 0.05$ )، بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد ضریب و آماره  $t$  مربوط به این متغیرها نشان دهنده این است ارزش شرکت، اهرم مالی، دارایی نامشهود، دارایی جاری و بازده دارایی ها بر انتخاب حسابرسان جدید تاثیر معناداری ندارد.

## ۶-۴- نتایج برآورد مدل دوم تحقیق از روش حداقل مربعات تعمیم یافته تخمینی

جدول ۵- نتایج برآورد مدل دوم تحقیق

| متغیر                     | نماد              | ضرایب     | انحراف معیار | آماره $t$ | سطح معناداری |
|---------------------------|-------------------|-----------|--------------|-----------|--------------|
| نظام راهبری شرکتی پایداری | CG                | -0.212948 | 0.091049     | -2.338829 | 0.0230       |
| اندازه شرکت               | SIZE              | 0.256487  | 0.064037     | 4.005294  | 0.0000       |
| ارزش شرکت                 | TOBINSQI          | -0.123759 | 0.013807     | -8.963331 | 0.0000       |
| اهرم مالی                 | LEV               | 0.811305  | 0.425428     | 1.907031  | 0.0570       |
| دارایی نامشهود            | INTANGIBILI<br>TY | -0.454754 | 0.293855     | -1.547548 | 0.1223       |
| کیفیت حسابرسان            | BIG               | -0.169078 | 0.059062     | -2.862743 | 0.0044       |
| دارایی جاری               | CURR              | -0.188499 | 0.128357     | -1.468554 | 0.1425       |

|                 |           |          |           |                                |                      |
|-----------------|-----------|----------|-----------|--------------------------------|----------------------|
| 0.0320          | -2.180270 | 0.020081 | -0.043782 | ROA                            | بازده دارایی ها      |
| 0.0071          | 2.701154  | 0.250240 | 0.675936  | C                              | مقدار ثابت           |
| ۲,۲۱۹۸۱۰        |           |          |           | Durbin-Watson<br>stat          | آماره دورین واتسن    |
| 0.514972        |           |          |           | R-squared                      | ضریب تعیین           |
| 0.471638        |           |          |           | Adjusted R-<br>squared         | ضریب تعیین تعدیل شده |
| (۰,۰۰۰)۹,۵۰۷۱۶۲ |           |          |           | آماره $F$ فیشر (سطح معنی داری) |                      |

با توجه به مقادیر بدست آمده در جدول بالا، چون میزان دورین واتسون ۲,۲۱ می باشد، در نتیجه عدم همبستگی بین خطاها پذیرفته می شود. همچنین با توجه به ضریب تعیین مدل برازش شده می توان ادعا نمود، ۵۱ درصد از تغییرات در متغیر وابسته مدل، توسط متغیرهای مستقل توضیح داده می شود. همچنین مقدار آماره  $F$  مدل رگرسیونی برابر با ۹,۵۰۷۱۶۲ در سطح معناداری صفر می باشد که نشان می دهد معناداری کل مدل برازش شده تایید می گردد.

### نتایج حاصل از فرضیه دوم تحقیق

فرضیه: نظام راهبری شرکتی پایدار بر گزارش حسابرسی تاثیر دارد.

با توجه به نتایج حاصل از جدول (۵) و سطح معنی داری محاسبه شده می توان بیان داشت:

سطح معنی داری متغیر نظام راهبری شرکتی پایدار کوچکتر از سطح خطاست ( $\text{prob} < ۰/۰۵$ )، بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد ضریب و آماره  $t$  مربوط به این متغیر نشان دهنده این است نظام راهبری شرکتی پایدار بر گزارش حسابرسی تاثیر معناداری دارد. در خصوص ضریب که برابر ۰,۲۱- گردید می توان بیان داشت به ازای هر واحد افزایش در پایداری حاکمیت شرکتی؛ گزارش حسابرسی ۰,۲۱ واحد کاهش می یابد. از نظر علایم پارامترهای برآوردی، علامت متغیر منفی می باشد، لذا افزایش (کاهش) نظام راهبری شرکتی پایدار سبب کاهش (افزایش) گزارش حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می گردد.

سایر نتایج نشان داد:

سطح معنی داری متغیر اندازه شرکت کوچکتر از سطح خطاست ( $\text{prob} < ۰/۰۵$ )، بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد ضریب و آماره  $t$  مربوط به این متغیر نشان دهنده این است اندازه شرکت بر گزارش حسابرسی تاثیر معناداری دارد. در خصوص ضریب که برابر ۰,۲۵ گردید می توان بیان داشت به ازای هر واحد افزایش در اندازه شرکت؛ گزارش حسابرسی ۰,۲۵ واحد افزایش می یابد. از نظر علایم پارامترهای برآوردی، علامت متغیر مثبت می باشد، لذا افزایش (کاهش) اندازه شرکت سبب افزایش (کاهش) گزارش حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می گردد.

سطح معنی داری متغیر ارزش شرکت کوچکتر از سطح خطاست ( $\text{prob} < ۰/۰۵$ )، بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد ضریب و آماره  $t$  مربوط به این متغیر نشان دهنده این است ارزش شرکت بر گزارش حسابرسی تاثیر معناداری دارد. در خصوص ضریب که برابر ۰,۱۲- گردید می توان بیان داشت به ازای هر واحد افزایش در ارزش شرکت؛ گزارش حسابرسی ۰,۱۲ واحد کاهش می یابد. از نظر علایم پارامترهای برآوردی، علامت متغیر منفی می باشد، لذا افزایش (کاهش) ارزش شرکت سبب کاهش (افزایش) گزارش حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می گردد.

## ۸- نتیجه گیری و پیشنهادات پیشنهادات

حسابرسی بخشی جدایی ناپذیر از فرآیند گزارشگری مالی است که با اعتبارسنجی اطلاعات ارائه شده، تأثیر قابل توجهی بر قضاوت و تصمیم گیری آگاهانه استفاده کنندگان دارد. محتوای گزارش های حسابرسی بر قیمت سهام شرکت ها تأثیر می گذارد و بازار سرمایه به انتشار گزارش حسابرسی واکنش نشان می دهد؛ اما نکته اصلی حسابرسان این است که به عنوان نمایندگان بازار چگونه می توانند از وجود نظام راهبری شرکتی برای انجام وظایف موثرتر مانند اعتباربخشی بهره مند شوند. از آنجایی که قدرت نظام راهبری شرکتی بر کیفیت گزارشگری مالی مؤثر است، به نظر می رسد که این امر به طور بالقوه بر تصمیمات و قضاوت های حسابرسان در مراحل مختلف کار حسابرسی تأثیر می گذارد. (فرا و همکاران، ۲۰۲۱).

در بین چندین مطالعه که نقش مرکزی سیستم های نظام راهبری شرکتی را تحلیل می کند، مقالات اخیر نشان می دهد که چگونه سیستم های نظام راهبری شرکتی را می توان برای پایداری کسب و کار حیاتی در نظر گرفت. محققان تأکید می کنند که کیفیت نظام راهبری شرکتی به شدت به پایداری شرکت وابسته است که هدف آن دستیابی به پایداری در تمام اقدامات شرکت است (هان و شرمسر، ۲۰۰۶؛ مودیانسلاژ، ۲۰۱۸؛ شریپ و ریبرو، ۲۰۱۹).

براساس نتایج حاصل از فرضیه اول تحقیق پیشنهاد می شود:

طبق نتایج فرضیه اول می توان بیان داشت نظام راهبری شرکتی پایدار بر انتخاب حسابرس جدید تأثیر منفی و معناداری دارد. لذا پیشنهاد می شود سهامداران عمده شرکت ها که نقش مفیدی در تصمیم گیری های شرکت دارند از طریق به کارگیری مکانیسم های قوی نظام راهبری شرکتی از طریق افزایش به کارگیری اعضای غیرموظف، حضور حداکثر تعداد مدیران در هیئت مدیره و افزایش سهامداران نهادی شرکت سبب کاهش انتخاب حسابرس جدید در شرکت گردیده و از این طریق موجبات افزایش کارایی حسابرسی را فراهم نماید.

### براساس نتایج حاصل از دومین فرضیه تحقیق پیشنهاد می شود:

نتایج دومین فرضیه تحقیق نشان داد نظام راهبری شرکتی پایدار بر گزارش حسابرسی تأثیر منفی و معناداری دارد. به سهامداران و سرمایه گذاران پیشنهاد می شود در تصمیم گیری های خود متغیر سهامداران نهادی، تعداد مدیران غیر موظف و تعداد اعضای هیات مدیره را به عنوان یک عامل مهم مورد توجه قرار دهند. همچنین با توجه به اینکه افزایش مالکیت نهادی، باعث افزایش نظارت این دسته از سهامداران بر مدیریت شرکت و نهایتاً منجر به کاهش گزارش حسابرسی می شود؛ سازمان بورس اوراق بهادار تهران بایستی سازوکارها و انگیزه لازم را فراهم نماید تا ماندگاری سهامداران نهادی در شرکت افزایش یافته و از فروش سهام خود در کوتاه مدت منصرف گردند.

به سرمایه گذاران توصیه میشود در فرآیندهای تصمیم گیری پیرامون سرمایه گذاری خود به ابعاد مختلف اطلاعات نظام راهبری شرکتی از جمله تعداد اعضای هیات مدیره، تعداد حضور مدیران غیر موظف و مالکیت سهامداران نهادی توجه ویژه ای داشته باشند.

## منابع

احدی نژاد، محدثه (۱۳۹۵)، رابطه ویژگی های اخلاق حرفه ای حسابرس با کیفیت حسابرسی، پایان نامه کارشناسی ارشد، موسسه های آموزش عالی غیردولتی غیرانتفاعی - مؤسسه آموزش عالی پرندک - دانشکده مدیریت و حسابداری.

اسماعیل زاده، علی؛ اسکافی اصل، مهدی؛ ناظمی، فرزاد (۱۳۹۷). بررسی اثر راهبری شرکتی و ریسک شهرت بر رابطه بین حداقل سازی هزینه مالیات و واکنش قیمت سهام، فصلنامه اقتصاد مالی، شماره ۴۲، صص ۲۲۹-۲۶۵.

افسری، نیما. (۱۴۰۰). تبیین تاثیر ساز و کارهای نظام راهبری شرکتی بر سیاست تقسیم سود در بورس اوراق بهادار تهران. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۱۰(۳۷)، ۸۲-۶۹.

خواجوی، شکراله، رضایی، غلامرضا، باقری، مجتبی. (۱۴۰۰). بررسی نقش ساختار هیأت مدیره بر رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و کیفیت اطلاعات مالی. مطالعات اخلاق و رفتار در حسابداری و حسابرسی، ۱۱(۱)، ۵۶-۳۵.

ستایش، م؛ و صالحی نیا، م. (۱۳۹۴). تاثیر ساختار مالکیت و ساختار سرمایه بر جریان های نقدی آزاد. پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی (پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی)، ۷(۲۵)، ۳۲-۱۵.

فخری، علی، حاجیها، زهره (۱۳۹۸). تاثیر اخلاق حرفه ای حسابرسان بر بهبود کارایی و ارتقای عملیات حسابرسی (مطالعه موردی: حسابرسان عضو جامعه حسابرسان رسمی ایران). پژوهش و مطالعات علوم اسلامی ۱۱(۶)، ۳۷-۲۵.

قنبرزاده، منیژه، محمدزاده ساطعه، حیدر. (۱۴۰۰). تاثیر دانش مالی هیات مدیره بر رابطه بین کیفیت حسابرسی و احتمال ورشکستگی شرکتها. چشم انداز حسابداری و مدیریت، ۴(۴۲)، ۱۴۷-۱۳۵.

کمالی خانقاه، رسول، شمس، علی (۱۳۹۷). بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی تخصص، دوره تصدی گری، اندازه حسابرسان بر احتمال تجدید ارائه صورت های مالی. فصلنامه علمی تخصصی رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، دوره ۲ شماره ۹ (۱۳۹۷)، صفحه ۱۲۳-۱۳۴.

لاری دشت بیاض، محمود، محمدی، شعبان، نقش بندی، نادر، معین نژاد، بهراد. (۱۳۹۷). تأثیر مکانیسم های نظام راهبری شرکتی و ویژگی های مرتبط با حسابرسی بر افشای به موقع. پژوهش های تجربی حسابداری، ۸(۴)، ۲۷۳-۲۹۸.

مرادی، عزیزاله. (۱۳۹۹). بررسی نوع گزارش حسابرسی و کیفیت حسابرسی، دهمین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری، بابل

نقش بندی، نادر، مرید احمدی یزدی، زهرا، یوسف پور، فاطمه. (۱۳۹۹). بررسی تاثیر نظام راهبری شرکتی و رقابت در بازار محصول بر بیش ارزشیابی سهام. چشم انداز حسابداری و مدیریت، ۳(۲۴)، ۴۲-۲۲.

ولی زاده لاریجانی، اعظم، خدایی، مونا. (۱۴۰۰). اثر تعدیل کننده کیفیت عملکرد حسابرسی داخلی بر رابطه بین کیفیت نظام راهبری شرکتی و عملکرد شرکت. پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی ۱۳(۵۲)، ۲۲-۱.

Abdullah, S.N; Mohamad Yusof, N.Z.; and Mohamad Nor, M.N., (2017). Financial restatements and corporate governance among Malaysian listed companies. Managerial Auditing Journal, Vol.25, No.6, pp.526-552.

Bamber, E.M. and Iyer, V.M. (2007), "Auditors' identification with their clients and its effect on auditors' objectivity", Auditing: a Journal of Practice & Theory, Vol. 26 No. 2, pp. 1-24

Black, K. & Mishell, M.. (2014). Benchmarking Internal Audit Maturity: A High-Level Look at Audit Planning & Processes Worldwide, The Global Internal Audit Common Body of Knowledge, CBOK 2015 Practitioner Survey, the IIA research Foundation (IIARF), July.

Charles, J. P., Chen, X. S., and X. Wu. (2010). Auditor Changes Following a big 4 merger with a local Chinese Firm: A Case Study. Auditing: A Journal of practice and Theory, Vol. 29, Issue. 1, PP. 41-72.

Cohen, J., Krishnamoorthy, G. and Wright, A.M. (2002), "Corporate governance and the audit process", Contemporary Accounting Research, Vol. 19 No. 4, pp. 573-594.

- Gyimah, Daniel & Kwansa, Nana Abena & Kyiu, Anthony & Sikochi, Anywhere. (2021). Multinationality and capital structure dynamics: A corporate governance explanation. *International Review of Financial Analysis*. 76. 10.1016/j.irfa.2021.101758.
- Haskins M. E., and D. D. Williams. (1990). A Contingent Model of intera-Big 8 Auditor changes, *Auditing: A journal of Practice and Theory* 9:55-74
- Hellman, N. (2011), "Chief financial officer influence on audit planning", *International Journal of Auditing*, Vol. 15 No. 3, pp. 247-274
- Humphrey, C., Loft, A. and Woods, M. (2009), "The global audit profession and the international financial architecture: understanding regulatory relationships at a time of financial crisis, accounting", *Organizations and Society*, Vol. 34 Nos. 6/7, pp. 810-825
- Javaid, Aisha & Nazir, Mian & Fatima, Kaneez. (2021). Impact of corporate governance on capital structure: mediating role of cost of capital. *Journal of Economic and Administrative Sciences*. ahead-of-print. 10.1108/JEAS-09-2020-0157.
- Setyowati, Widhi & Kurniawan, Pratomo & Mardiansyah, Aditya & Harahap, Eka & Lutfiani, Ninda. (2021). The Role Of Duty Complexity As A Moderation Of The Influence Auditor's Professional Knowledge And Ethics On Audit Quality. *Aptisi Transactions on Management (ATM)*. 5. 20-29. 10.33050/atm.v5i1.1483.
- Sharma, D.S., Boo, E.F. and Sharma, V.D. (2008), "The impact of non-mandatory corporate governance on auditors' client acceptance, risk and planning judgments", *Accounting and Business Research*, Vol. 38 No. 2, pp. 105-120
- Zaid, M.A., Wang, M., Abuhijleh, S.T., Issa, A., Saleh, M.W. and Ali, F. (2020), "Corporate governance practices and capital structure decisions: the moderating effect of gender diversity", *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, Vol. 20 No. 5, pp. 939-964.